

Bogdan Kisiąła¹

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

Alicja Omięcka

Niektóre obowiązki przedsiębiorcy składowego w świetle przepisów o przewozie towarów niebezpiecznych

Podstawowymi aktami prawnymi, regulującymi zagadnienia związane z prowadzeniem przedsiębiorstw składowych, jest ustawa z 16 listopada 2000 r. o domach składowych² oraz przepisy tytułu XXX ustawy kodeks cywilny³. Ze względu na możliwą specyfikę przyjmowanych na skład rzeczy mogą znaleźć ponadto zastosowanie szczególne przepisy, regulujące postępowanie z rzeczami danego rodzaju o określonych właściwościach. Taka sytuacja zachodzi w przypadku przejęcia na przechowanie przedmiotów o charakterze niebezpiecznym. Przedsiębiorca składowy przyjmując na przechowanie takie przedmioty, pragnący postępować w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa będzie musiał sięgnąć do uregulowań, które z pozoru go nie dotyczą, w tym wypadku do przepisów ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych⁴ oraz do treści załączników umowy ADR⁵.

Koszty przedsiębiorcy składowemu zapowiada już treść art. 21 ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, zgodnie z którym przedsiębiorca oraz inny podmiot wykonujący przewóz towarów niebezpiecznych **lub związany z tym przewozem załadunek lub rozładunek** jest obowiązany prowadzić nadzór wewnętrzny nad tymi czynnościami i w tym celu wyznaczyć, na swój koszt, doradcę do spraw bezpieczeństwa w transporcie towarów niebezpiecznych, zwanego dalej „doradcą”. Przepis ten wprawdzie nie dotyczy przedsiębiorcy oraz innego podmiotu wykonującego przewóz drogowy towarów niebezpiecznych lub związanymi z tym przewozem załadunkami

lub rozładunkami tych towarów każdorazowo w ilościach, dla których umowa ADR nie wymaga odpowiedniego oznakowania pojazdu, jednak wyłączenie to nie będzie zapewne zbyt często znajdowało zastosowania w przypadku przedsiębiorcy składowego, który zdecyduje się na przyjęcie takich ładunków, co wiąże się z samą istotą prowadzenia składu. Powyższe oznacza, iż nawet jednokrotne przyjęcie w danym roku kalendarzowym towarów niebezpiecznych dostarczonych jednostką transportową w ilościach wymagających oznakowania tejże jednostki tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej, pociągnie za sobą skutek w postaci konieczności wyznaczenia doradcy ds. bezpieczeństwa w transporcie drogowym towarów niebezpiecznych. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż przedsiębiorca składowy będzie mógł być uznany za podmiot, który wykonuje załadunek i rozładunek takowego towaru.

Innym ważnym zagadnieniem, związanym z prowadzeniem składu towarów o cechach niebezpiecznych, są obowiązki wyszczególnione przepisem 1.4.3.1 załącznika umowy ADR, zgodnie z którymi przedsiębiorca składowy, dokonujący załadunku towarów niebezpiecznych, powinien:

- a) wydawać przewoźnikowi towary niebezpieczne tylko w przypadku, gdy są one dopuszczone do przewozu zgodnie z ADR,
- b) przy wydawaniu do przewozu opakowanych towarów niebezpiecznych lub próżnych, nieoczyszczonych opakowań, sprawdzić czy opakowania nie są uszkodzone. Nie powinien on wydać sztuki przesyłki, której opa-

kowanie jest uszkodzone, dopóki nie zostaną usunięte uszkodzenia, w szczególności jeżeli opakowanie jest nieszczelne, są wycieki materiału niebezpiecznego lub istnieje możliwość ich wystąpienia; obowiązek ten dotyczy również próżnych nieoczyszczonych opakowań,

- c) postępować zgodnie z przepisami szczególnymi, dotyczącymi załadunku i manipulowania ładunkiem podczas załadunku towarów niebezpiecznych do pojazdu albo dużego lub małego kontenera,
- d) po załadunku towarów niebezpiecznych do kontenera, spełnić wymagania dotyczące oznakowania podane w dziale 5.3,
- e) przy załadunku sztuk przesyłki, stosować się do zakazów ładowania razem oraz do wymagań dotyczących oddzielania towarów niebezpiecznych od żywności, innych artykułów spożywczych oraz karmy dla zwierząt, uwzględniając przy tym towary niebezpieczne znajdujące się już w pojeździe lub dużym kontenerze.

Kolejne wydatki pociągnie za sobą przechowywanie przez przedsiębiorcę składowego tych towarów niebezpiecznych, które umowa ADR⁶ określa mianem „towarów dużego ryzyka”. Towary te mogą być potencjalnie wykorzystane niezgodnie ze swoim przeznaczeniem w zamachach terrorystycznych i spowodować poważne następstwa w postaci licznych ofiar lub masowych zniszczeń. Wykaz takich towarów zawiera tabela 1.10.5 załącznika umowy ADR. Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami przepisu 1.10.3.2.1 – jako nadawca – przedsiębiorca składowy, który „nie-

¹ Kontakt z autorami: kglogistyka@vp.pl

² Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o domach składowych oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw (Dz.U. z 2004 r., Nr 173, poz. 1808).

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz.U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93 ze zm.).

⁴ Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. z 2002 r., Nr 199, poz. 1671 ze zm.).

⁵ Umowa europejska dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzona w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz.U. z 2002 r. Nr 194, poz. 1629), wraz ze zmianami obowiązującymi od daty ich wejścia w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej, podanymi do publicznej wiadomości we właściwy sposób.

⁶ W istocie przepisy odnoszące się do wymogów stawianych uczestnikom przewozu towarów niebezpiecznych zawarte są w załącznikach do umowy (niewspólnie rozleglejszych aniżeli tekst samej umowy), jednakże dla potrzeb niniejszego artykułu będziemy dalej posługiwali się pojęciem „przepisów umowy ADR”).

opatrznie” przyjmie do swego domu składowego towar niebezpieczny, uznany za towar dużego ryzyka, obowiązany będzie do sporządzenia planu ochrony. Zgodnie z przepisem 1.10.3.2.2 umowy ADR, plan ochrony powinien zawierać co najmniej następujące elementy:

- a) szczegółowy podział obowiązków w zakresie ochrony wraz ze wskazaniem kompetentnych i wykwalifikowanych osób, które posiadają odpowiednie uprawnienia do ich wykonania,
- b) wykaz towarów niebezpiecznych podlegających ochronie lub wykaz rodzajów towarów niebezpiecznych podlegających ochronie,
- c) opis wykonywanych czynności i ocenę związanych z nimi zagrożeń, z uwzględnieniem postojów niezbędnych do wykonania operacji transportowych, przechowywania towarów niebezpiecznych – przed, podczas i po przewozie – w pojeździe, w cysternie lub w kontenerze, a także czasowego przechowywania towarów niebezpiecznych związanego ze zmianą rodzaju transportu lub środka transportu,
- d) szczegółowy wykaz środków, które powinny być zastosowane w celu zminimalizowania zagrożeń, odpowiednio do zakresu obowiązków i odpowiedzialności uczestnika przewozu, obejmujący:
 - szkolenie,
 - procedury postępowania (np. reagowanie w stanach podwyższonego zagrożenia, kontrola pracowników nowoprzyjętych i zmieniających stanowiska),
 - działania praktyczne (np. wybór i korzystanie ze znanych tras przewozu, z uwzględnieniem dostępu do miejsc czasowego przechowywania

towarów niebezpiecznych [określonych pod lit. (c)] oraz bliskości wrażliwych elementów infrastruktury),

– wyposażenie i inne środki, które powinny być użyte w celu zminimalizowania zagrożeń,

- e) skuteczne i aktualne procedury powiadamiania i postępowania w przypadkach zagrożeń, nieprzestrzegania zasad bezpieczeństwa i związanych z nimi zdarzeń,
- f) procedury oceny i testowania planów ochrony oraz procedury przeglądów okresowych i aktualizacji tych planów,
- g) środki zapewniające ochronę fizyczną informacji o transporcie, zawartych w planie ochrony,
- h) środki zapewniające ograniczenie dostępu do informacji o operacjach transportowych, zawartych w planie ochrony, wyłącznie do osób upoważnionych. Środki te nie powinny pozostawać w sprzeczności z wymaganiami dotyczącymi podawania informacji zawartymi w innych przepisach ADR. Nie należy też zapominać o tych przepisach ADR, dotyczących ochrony towarów niebezpiecznych, które obowiązują każdego przedsiębiorcę przyjmującego i ekspediującego wszelkie towary niebezpieczne, o których mowa w przepisie 1.10.1 i następnych umowy ADR. Zgodnie z ww. przepisami, wszystkie osoby uczestniczące w przewozie towarów niebezpiecznych powinny stosować się – odpowiednio do zakresu swoich obowiązków – do wymagań postanowień umowy dotyczących ochrony tych towarów. Towary niebezpieczne mogą być wydane do przewozu wyłącznie przewoźnikowi o ustalonej tożsamości, zaś miejsca używane do czasowego

przechowywania towarów niebezpiecznych podczas ich przewozu, znajdujące się w obrębie terminali, placów przeładunkowych, baz transportowych, placów postojowych i stacji rozrządowych powinny być odpowiednio chronione, dobrze oświetlone, a także – o ile jest to możliwe i wskazane – niedostępne dla osób postronnych. Jednocześnie każdy członek załogi pojazdu przewożącego towary niebezpieczne powinien posiadać przy sobie dokument z fotografią potwierdzający jego tożsamość.

Ustawa o transporcie drogowym w obecnym brzmieniu formułuje w art. 92 wprost sankcje karno – administracyjne za nieprzestrzeganie powyższych zasad i reguł. Zgodnie bowiem z jego brzmieniem, karze pieniężnej podlega nie tylko podmiot wykonujący przewóz drogowy, ale również podmiot wykonujący „inne czynności związane z tym przewozem”. Niewątpliwie przedsiębiorca składowy, dokonujący czynności związanych z rozładunkiem i załadunkiem materiałów niebezpiecznych, do takich podmiotów należy. Niezależnie od postanowień ustawy o transporcie drogowym, artykuł 32 ust. 2 ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych przewiduje karę grzywny (do 5 000 zł.) dla przedsiębiorcy lub członka władz przedsiębiorcy, który pomimo obowiązku nie wyznaczył doradcy do spraw bezpieczeństwa w przewozie drogowym towarów niebezpiecznych.

Jak widać, zarówno zakres obowiązków, jak również sankcji za ich niewypełnienie jest dość szeroki. Warto o tym pamiętać decydując się na przyjęcie na skład towarów, które mogą zostać zaklasyfikowane jako towary niebezpieczne.